

(AVELSKONFERENS 2024 TILL KLUBBARNAS VERSION 2)

Svenska Kennelklubbens centrala avelskonferens 2024:

”Hur viktiga är våra rashundars personlighet och beteenden?”

SKK arrangerar regelbundet avelskonferenser som fortbildning för avelsfunktionärer och styrelseledamöter i ras- och specialklubbar. Årets arrangemang gick av stapeln i februari och lockade ett rekord-stort antal deltagare: hela 150 personer från ras- och specialklubbar. Programmet innehöll flera intressanta föreläsningar och helgen blev en djupdykning i hundars beteende, mentalitet och personlighet.

VISIONER DÅ OCH NU

Den första att stiga upp på podiet i den stora Upplandssalen i Aronsborg konferenshotell i Bålsta var Helena Skarp, chef för avdelningen för avel och hälsa på SKKs kansli. Hon tog med åhörarna på en resa tillbaka i tiden med rubriken ”Vision 1930 – Vad drömde vi om?”.

För 100 år sedan var den allmänna synen på hundar mer krass hundar och de hölls framför allt för sin funktion: jaga, vakta, valla, även om de så kallade dam- eller lyxhundarna ökade i antal.

Någon uttalad vision fanns, vad vi vet, inte när Svenska Kennelklubben bildades 1889 men en genomgående strävan hos den nybildade organisationen var att skapa ordning och reda bland alla de hundtyper och varianter som fanns, ett arbete som fortsatt på 1900-talet. Målet var att skapa rasrenhet och likartat utseende i populationerna.

-Fokus låg på det man *inte* hade: exteriör likhet, sa Helena. Verktöget för att nå dit hette stängda stamböcker och inavel. Genom att känna till vår historia får vi förståelse för dagens situation där t ex brist på genetisk variation är en utmaning i avelsarbetet.

”Hur blev det och hur ser framtiden ut? Vision 2030” var ämnet för Eva Lejdbrandt, ledamot i SKKs Centralstyrelse och ordförande i den nybildade Kommittén för strategiskt arbete, KSA.

Under projektet ”Vision 2030” utarbetades en vision för SKK fram med sikte på 2030-2035.

-Vår syn på hunden har förändrats under årens lopp. För 100 år sedan var den ett nyttodjur, idag är den en individ med rättigheter, en familjemedlem, sa Eva.

En fråga som väckts under Vision 2030-arbetet är om våra hundars mentalitet är anpassad till det liv de kommer att leva och hur SKK-organisationen möter samhällets krav på hundar som är fungerande. Evas framtidsspaning är att om 1900-talet var exteriörens århundrade

kommer vi under 2000-talet att lägga större vikt på mentalitet och funktion

-Det gäller inte minst när vi kommunicerar utåt, sa Eva. Det handlar om att få människor att välja hund utifrån kunskap och förståelse för rasens funktion och krav på tillvaron i stället för att tjusas av ett tilltalande utseende.

Den minskande genetiska variation som riskerar att leda till hälsoproblem i många raser är också en viktig aspekt för våra hundrasers framtid. Runt om i Europa ser vi allt fler restriktioner för rashundsavel och en tämligen vanlig uppfattning hos allmänheten är att blandraser är friskare än rashundar.

Visionsarbetet fortsätter nu via Kommittén för strategiskt arbete, KSA.

VI ÄLSKAR ATT TÄVLA!

Överdriven och hälsovådlig exteriör har det pratats mycket om de senaste åren, men hur ligger det till med beteenden - kan de också bli överdrivna? Den erfarna jägaren, uppfödaren och exteriördomaren m m Anna Fors Ward och den lika rutinerade uppfödaren, bruks-och lydnadsprovdомaren m m Lena Stangvik, uppfödare, talade om vilka förändringar och trender de ser inom de områden där de är aktiva.

- Idag är tävlandet oerhört viktigt för många, sa Anna. Men vad har det inneburit för våra jakthundar? Jag upplever att den generella stressen i samhället har påverkat vår jakt och jakthundsavel. Nu för tiden är det eftertraktat med fartfyllt arbete och tidig mognad hos hundarna. Våra provregler gynnar fart och långa förföljanden även om det inte är rastypiskt för alla jakthundar.

Den tekniska utvecklingen har gått framåt och dagens jakthund är utrustad med GPS. Om hunden inte kommer tillbaka kan jägaren åka och hämta den.

-Många jakthundsuppfödare menar att detta kan leda till att det viktiga samarbetet och kontakten mellan hund och jägare förstörs. Trycket på att få fram unga jaktchampions, inte sällan på bekostnad av hållbarhet och rastypisk mentalitet bekymrar också.

Lena Stangvik menar att vi behöver t ex bruks – och vallhundar med bra balans mellan att vilja lösa arbetsuppgifter själva och att samarbeta med sin förare.

-Jag upplever att samarbetsviljan har prioriterats eftersom den kan ge snabba resultat i tävlingssammanhang med den kan också vara till nackdel för hundens förmåga till självständigt arbete, sa Lena. Tidiga tävlingsframgångar anses ofta eftersträvansvärt.

-Precis som inom jakten fastnar vi ofta för hundar som är snabba och flashiga i lydnadsarbetet med är det vad som behövs vid besvärligt spårarbete, en heldags vallning eller sök i rasmassor?

-Det är viktigt att diskutera i rasklubben hur en specifik ras ska arbeta. Domarna behöver

också ha i åtanke att de prov vi har för våra hundar är avelsinstrument och inte bara tävling. Dessutom ska vi fundera på om tidiga meriter är viktigt eller om vi hellre vill ha hundar som håller högt upp i ålder.

BPH, VARDAGSENKÄT OCH VARIATION

Helena Frögéli, mentalitetsansvarig på SKKs avdelning för avel och hälsa, ställde frågan "Hur sällskapliga är våra sällskapshundar?"

-Idag är i stort sett alla hundar är sällskapshundar, sa Helena. Utöver det jobb de kanske gör som att spåra, valla, jaga etc är de ju också nästan alltid familjemedlemmar och behöver ha en mentalitet som fungerar i vardagen.

Hundraser ska vara olika och i rasstandarderna finns varje ras historia beskriven, vad den använts/används till och dess uppförande och karaktär. En viktig del i avelsarbetet och i den rasset specifika avelsstrategin, RAS, handlar just om rasens beteende.

Ett verktyg för att ta reda på om dagens hundar motsvarar beskrivningen i standarderna är mentalbeskrivningar. Idag har över 37 000 hundar beskrivits med Beteende- och personlighetsbeskrivning, BPH. Syftet med BPH är att få en bild av hur hunden kan reagera i situationer som den kan uppleva i sin vardagliga miljö.

Ett annat sätt är att fråga hundägarna. På SKKs webbplats finns "Vardagsenkäten". Den är ett samarbete mellan SKK och Sveriges lantbruksuniversitet. Med hjälp av enkäten kan man säkerställa att de beteenden som hundar visar på en mentalbeskrivning också känns igen i vardagen.

-Både mentalbeskrivningar och enkätsvar visar variation i beteende mellan olika raser, men också att det finns stor variation inom våra raser. Genom att beskriva variationen och inte bara rasstandardens text eller mentalbeskrivningens medelvärden får vi en mer korrekt bild av dagsläget ifråga om rasens beteende.

NYTT PÅ FORSKNINGSFRONTEN

Therese Rehn, doktor i husdjursvetenskap och forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, talade om "Vilken betydelse har ägaren för hundens trygghet?"

-Att interagera med hundar på ett lugnt sätt påverkar oss positivt. Forskning visar att vi får lägre hjärtfrekvens och blodtryck och att kortisolnivåerna sänks medan nivåerna av betaendorfin, prolaktin och oxytocin ökar. Vi mår helt enkelt bra av att vara tillsammans med hundar.

I sin forskning har Therese studerat vilken effekt *hundägaren* har på sin *hund*. Flera parametrar spelar in men Therese valde att i sitt föredrag fokusera på sk "anknytningsstil". Det har visat sig att en ägares anknytningsmönster leder till en omvårdnadstil som påverkar hunden. För att ta några exempel: En undvikande omvårdnadstil hos ägaren ger hundar

med större benägenhet att utveckla separationsrelaterade problem. Ägare med trygg och varm omvårdningsstil har ofta hundar som söker närhet till ägaren i utmanande situationer.

Forskningen syftar till att öka förståelsen för hur vår egen generella förmåga att ta hand om andra samt vår grundläggande personlighet påverkar våra hundar. Det kan bidra till att

komma till rätta med mindre lyckade ägare-hundrelationer genom att skraddarsy vårt eget beteende så att hunden upplever oss som en källa till trygghet och stöd.

På länk från Linköpings universitet berättade docenten i etologi Lina Roth om "Ägarens påverkan på hundens långtidsstress".

-Vi har levt länge ihop med våra hundar och har utvecklat en förståelse för varandra, men vi delar också hälsoproblem som cancer och allergier – och hur är det med stress, påverkar vi varandra?

I sin forskning har Lina undersökt långtidsstress och inlagringen av kortisol i håret/pälsen under 1-2 månader hos hundägare och deras hundar. Forskarna undersökte huruvida en hund och dess ägare följdes åt i stressnivå under en längre tid. Två vallhundsraser ingick i studien och det gick att se en synkronisering i långtidsstress mellan hund och ägare.

Forskarna gjorde om samma studie med ett antal ursprungsraser och självständigt jagande raser.

-Det visade sig att hundar av olika typ påverkades olika. För vallhundsgruppen kunde hundarnas långtidsstress kopplas till både ägarens personlighet och långtidsstress. För de självständiga jakthundarna var den kopplad till ägarens personlighet och för ursprungsraserna fanns ingen koppling. Däremot fanns det ett samband mellan hundens långtidsstress och hur ägaren upplevde relationen till hunden hos alla tre rasgrupper.

Maija-Lena Eloranta och Mikaela Sandbacka från SKKs Avelskommitté presenterade ytterligare ett axplock intressanta forskningsprojekt. För den som är nyfiken och vill söka efter fler vetenskapliga artiklar om hundforskning rekommenderas webbplatsen PubMed.

OM HUNDENS PERSONLIGHET

Doktorn i etologi Kenth Svartbergs föredrag hade rubriken "Hundens personlighet och dess roll i avelsarbetet – vad kan BPH bidra med?"

-Först på senare tid har det blivit accepterat att prata om personlighet hos hundar och idag vågar vi också säga att hundar kan tänka, men förstås på hundars vis, förklarade Kenth.

Hundars beteenden formas av både arv och miljö. Det som går att påverka genom avel är de egenskaper, eller de delar av personligheten, som har en tydlig genetisk komponent.

Den information som samlas på mentalbeskrivningar kan bland annat användas för att göra arvbärhetsanalyser. Specifika egenskaper som socialitet, miljötrygghet, lekfullhet och hotfullhet har visat sig lämpade att användas i avelsarbetet.

-Det finns skillnader mellan raser i fråga om hur mycket de visar av olika egenskaper som prövas i BPH. Men det som är slående är den stora skillnaden mellan individerna inom respektive ras. BPH kan vara användbart både för att sätta upp målsättningar och för att belysa den beteendevariation som finns inom raserna.

MENTALINDEX

SKKs Kommitté för hundars mentalitet, KHM, bedriver ett pilotprojekt för hur skattning av avelsvärden för mentalitet kan fungera som ett verktyg i avelsarbetet. Den första ras som har fått mentalindex är rhodesian ridgeback som beskrivs med BPH. I projektet ingår även nova scotia duck tolling retriever och perro de agua espanol samt de MH-beskrivna raserna rottweiler, briard och hovawart.

-Hur hundar i en ras ska bete sig beror i grunden på dess arbetsuppgifter och beskrivningen i rasstandarderna, sa Jessica Persson, ledamot i KHM och avelsfunktionär i Specialklubben Rhodesian Ridgeback Sverige. En sak har dock alla hundar gemensamt: de ska må bra och fungera väl i sin vardag och i samhället.

Vid skattning av avelsvärden för mentalitet analyseras information från mentalbeskrivningar och genom en matematisk modell räknas avelsvärden för olika mentala egenskaper fram. Mentalindex är en förutsägelse om hundens nedärvningsförmåga (avelsvärde) för en eller flera egenskaper. Det är alltså inte ett mått på hundens egna egenskaper utan vilka egenskaper man kan förvänta hos dess avkomma.

-Mentalindex innebär att vi på ett mer systematiskt sätt kan avla på de egenskaper vi strävar efter, förklarade Jessica. Det bästa med mentalindex är att det är otroligt lätt att använda: ett avelsvärde över 100 ger mer av en egenskap än genomsnittet av rasen har, under 100 ger mindre.

GRUPPDISKUSSIONER, FIKA OCH MINGEL

Under konferensdagarna var tid vikt både för frågestunder efter varje föreläsning och för ett par större gruppdiskussioner. På plats fanns också en posterutställning om svensk forskning rörande hund. Under fikapauserna minglade deltagarna runt och träffade representanter för

SKKs Avelskommitté, Kommittén för hundars mentalitet och från Mentalpoolen samt Kommittén för strategiskt arbete, KSA.

Tempot de båda dagarna var högt, engagemanget likaså och ljudnivån under fikaraster och middag vittnade om hur mycket det fanns att prata om. Redan när deltagarna vinkat adjö till varandra började arrangörsgruppen planera för nästa konferens – för det finns mycket

att lära och tala om när det gäller hundar!

Läs mer om avelskonferensen i Hundsport Special nr 2-24